

Reha Çamuroğlu

Uzun yıllar sonra, Türkiye'de, Alevilikle ilgili bazı sorunlar olduğu, artık genel bir kabul görmüş durumdadır. Hala belirli düzlemlerde eski alışkanlıkların yansıması olarak, sorun yoktur denildiğinde, sorunun ortadan kalkacağına inananlar varsa da, bugün Alevilik konusunda bunlar iyice azalmıştır. Sorunların olduğunu kabul etmek, geçmişe göre önemli bir ilerlemeye işaret etse de, artık yeni bir aşama ve anlayışa varmamız gerektiğini de gözler önüne sermektedir. Bu yazımda, Alevilikle ilgili sorunlarımızın en temel olduğunu düşündüklerimden birine işaret etmeye çalışacağım. Bu, Aleviliğin, bizatihi kendisiyle, Türkiye toplumunda Alevilikle ilgili sorunlar olarak algılanan konuların birbirine karıştırılmasından kaynaklanan bir meseledir.

Alevilik, herşeyden önce dinsel bir olgudur. Alevilik, gelişen ve yayılan islamiyetin bağrında ortaya çıkmış, egemen islam anlayışının dışında kalmış, daha sonra birtakım bazı özellikler kazanarak zenginleşmiş, bağdaştırmacı(syncretistic), bir marifet (gnosis) yolunun adıdır. Bugün Alevilikle ilgili tanımlar yapılmaya çalışılırken mezhep, tarikat, meşrep gibi bazı kavramlar kullanılmaya çalışılmakta, bunlardan hangisinin Alevilikle daha iyi örtüştüğü tesbit edilmeye çalışılmaktadır. Aleviliğe yabancı bir terminolojiyle Alevilik tanımlanamaz. Bu nedenle, ben, Aleviliğin kendi terimini, kendisi için kullandığı "yol" terimini tercih ediyor ve tavsiye ediyorum. Alevilik tarihinde elbette rol oynayan en önemli etken bu inancın kendisi olmuştur. Ama ortada böyle bir inanç farklılığı varken, toplumda Alevilik sorunları denilen, böyle hissedilen sorunları bir çırpıda bu inanç farklılığına yorumlamak büyük bir kolaycılık ve bazen de tehlikeli bir yoldur. Herşeyden önce şunu açıkça ortaya koymalıyız; ortada duran inanç farklılığı, "Siz de müslümansınız, kabul ettik", "Biz de Hazreti Ali'yi çok severiz" denilerek geçiştirilebilecek bir mesele değildir. Meseleyi böyle ortaya koymak bir samimiyetsizliği değilse eğer, tam bir cahilliği sergilemektedir ki, biz muhataplarımızın cahil olmadığını biliyoruz. Geçelim bunları...

Türkiye'de Alevilikle ilgili hissedilen sorunları dinsel farklılık noktasından algılayıp, buradan kalkan çözümler aramak, konuyu kimilerinin düşündüğünün tam aksine, patlamalı bir zemine taşımak olacaktır. Ortadaki dinsel fark "Öpüşün barışın" denilebilecek bir fark değildir ve bu konuda toplumsal hassasiyet gösteren Alevi önderlerinin gırtlakları, bazen bu hassasiyetleri gözönüne alarak sustukları için, dokuz değil, artık kırkdokuz boğum olmuştur!! Herşeyden önce bir hususu açıkça ortaya koyalım. Dinsel farklılıklar sağlam bir toplumsal, ekonomik ve siyasi sistemde asla bir istikrarsızlık unsuru olmazlar. Bakınız, Fransa'ya, Almanya'ya, ABD'ye ve diğerlerine. Üstelik buralarda farklılıklar kendilerini din farklılığı olarak da tanımlamaktadır. Örneğin Avrupa'da Protestanlık için, Protestan Mezhebi değil, Protestan Dini(Protestant Religion) denilmektedir. Ama bu toplumlarda hiçkimse buralarda bir genel huzursuzluk kaynağı

arayıp bulmamakta ve beraberinde “Gelin dinsel farklılıklarımızı giderelim” gibi komik bir tutum içine de düşmemektedir.

Öte yandan dinsel yakınlık ya da bir toplumun dinsel homojenliği o toplumda istikrar sağlamak için yeterli olmamaktadır. Bu konuda en önemli örnek Afganistandır. Oradaki dinsel farklar Türkiye’de Alevilikle Sünnilik arasındakilerden çok daha azdır ama birbirlerinin gözünü oymalarına engel olamamaktadır.

Dünya tarihine baktığımızda toplumlar içinde ve arasında en kanlı, en uzun süren çatışmaların ilk sıralarında, doğrudan dinsel nedenlerden kaynaklanan çatışmaları görürüz. Zam istediği için toplumsal eylemliliğe başvuran işçiye zam verdiğinizde, yatıştırma şansınız neredeyse yüzde yüzdür. Parasız eğitim isteyen öğrenciye bu isteğini verirseniz, dersini çalışacaktır. Ama dinsel farklılık yüzünden eyleme sürüklenen ya da başvuran birine ne verebilirsiniz? Hal böyle iken Alevilik sorunlarını dinsel sorunlarmış gibi görüp fetvalarla, diyanet uzmanlarıyla çözmeye çalışanları ağzım bir karış açık halde izliyorum!!!

Alevilerin dinsel sorunları vardır elbette. Din hizmetleri, bunların nasıl görüleceği, dağılmış dinsel yapılarının nasıl yeniden düzenleneceği gibi. Bunların bazıları toplumun tümü ve devlet katılmadan çözülebilecek sorunlar değildir. Bazıları ise tamamen kendilerine özgü kendi aralarında çözmeleri gereken sorunlardır.

Ama bu sorunların hiçbiri toplumsal meselenin büyüklüğünü açıklamaya yeterli olamaz. Alevilerin asıl sorunları toplumsal, siyasal, psikolojik sorunlardır. Bunun böyle kavranması ve çözüm aranacaksa, bu alanlarda aranması gerekmektedir.

Bir: Aleviler yaygın bir şekilde fakirdir! Bunu artık görün. Varoşlar, varoşlar denilerek günah keçileri yaratmak yerine Ümraniye’de oturup, 18 yaşına gelip, bir kez bile Taksim’i görmek için harçlığa sahip olamamış çocuğu görün. Şimdi. sadece Aleviler mi fakir, dediğinizi, duyar gibi oluyorum. Aman bunu bir mazeret olarak ileri sürmeyin. Batarsınız!!

İki: Aleviler yaygın bir şekilde kendilerini siyaset mekanizmasından dışlanmış hissetmektedir. Türkiye’nin tarihsel mirası vardır. Bu mirası bilenler gayet iyi farkındadırlar ki Alevi vatandaşlar, Alevi milletvekilleriyle, daha kolay, daha teklifsiz ilişkiler kurmakta ve sorunlarını onlara daha dolaysız getirebilmektedirler. Bu, eşyanın tabiatı gereğidir. Ama Alevilerin siyasette

ilerlemelerinin önünde adeta görünmez engeller vardır! Bunları görün! Deve kuşu gibi kafanızı kuma gömeceğinize soruna bir çözüm arayın.

Üç: Aleviler kendilerini bürokrasi mekanizmalarından dışlanmış hissetmektedir. En azından bu basamaklarda ilerlemelerinin görünmez bir duvarla sınırlandırıldığını düşünmektedir. “Bundan ileri gidemem” düşüncesi, bürokratik mekanizmalarda bir ölçüde tırmanmış Alevilerin, neredeyse koro halinde söyledikleri bir cümledir.Şimdi burada somut örnekleri saymayalım. Lütfen saydırmayın. Bilirsiniz.

Dört: Aleviler toplumsal düzeyde ayrımcılığa tabi tutuldukları kanaatindedir. Alevi yazar, Alevi işadamı, Alevi sanatçı gibi terimleri bu ayrımcılığın en somut örnekleri olarak görmektedirler. Toplum ve toplumsal söylemi oluşturanlar bu konuda özellikle dikkatli olmalıdır.

Beş: Bütün bunlar Reha Çamuroğlu’nun uydurmalarıdır. Kendisi paranoyaktır. Aleviler de zaten tarihleri boyunca Osmanlıdan oraya buraya kaçtıkları için üzerlerine bir korku ve güvensizlik gelmiştir. Her türlü sorunu büyütmekte ve kendilerine karşı kasıtlı yapılmış hareketler olarak görmektedirler.

Eğer durumu böyle ifade ediyorsanız, önce bir psikologa başvurup sınırsız hükmetme arzunuzu ve bunun için dünyayı bile yakabilecek hırsınızı gözden geçirtin! Sonra eğer kanaatiniz değişmezse Alevilerin niçin böyle güvensizliklere sahip olduğunu araştırın ve bunlara çözüm arayın.

Alevilik sorunları olarak görünen ve böyle dile getirilen sorunların bir çoğu toplumsal, ekonomik ve siyasi sorunlardır. Çözümleri de buralarda yatmaktadır. İnanç farklılıklarına gelince, bu bir gerçekliktir, böyle kabul edilip ülke koşulları olgunlaşmadan Aleviler bu konularda açık tanımlar getirmeye zorlanmamalıdır. Tasavvufta “buraya kadar söylerim” diye bir söz vardır. Arif olan oradan sonrasının neden, niçin zorlanmaması gerektiğini bilir. Ah! Nerede o eski arifler!